

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

Lucrare clarificatoare nr. 1

ROLUL INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ ÎN SELECTAREA/APROBAREA PROIECTELOR

februarie 2012

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Documentul a fost realizat de experți care au participat în cadrul contractului „Dezvoltarea capacității pentru Analiza Cost-Beneficiu”, proiect co-finanțat din FEDR prin POAT.

Dr. **Victor Platon** / cercetător științific principal I, Institutul de Economie Națională

Acest document are caracter informativ.

Proiect implementat de:

AAM Management Information Consulting Private Company Limited by Shares

AAM Management Information Consulting SRL

Leader A.T.E.C. SRL

Intrarom SA

Infogroup Consulting SA

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

CUPRINS

1. INTRODUCERE	4
2. DEFINIRE ȘI PRINCIPII DE LUCRU	5
2.1 PREZENTAREA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ UTILIZAȚI ÎN SELECTAREA / APROBAREA PROIECTELOR DE INVESTIȚII	5
2.2 RECOMANDARI PRIVIND UTILIZAREA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ ÎN SELECTAREA / APROBAREA PROIECTELOR	16
2.2.1 ROLUL INDICATORILOR ACB ÎN FUNDAMENTAREA DECIZIEI DE FINAȚARE, CONFORM CERINȚELOR UE PENTRU UTILIZAREA ACB ÎN PERIOADA DE PROGRAMARE 2007 - 2013	16
2.2.2 RECOMANDARI REFERITOARE LA DIMENSIUNEA PROIECTELOR	18
2.2.3 RECOMANDĂRI REFERITOARE LA UTILITATEA ȘI RELEVANȚA REALIZĂRII ANALIZEI ECONOMICE	22
2.2.4 RECOMANDĂRI REFERITOARE LA UTILIZAREA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ ÎN ETAPA DE ELIGIBILITATE SAU ÎN ETAPA DE SELECȚIE	25
3. CONCLUZII	31
4. ANEXE	32
ANEXA 1: RAPORTUL DE VERIFICARE A CALITĂȚII ACB ȘI DE VALIDARE A INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ	32
ANEXA 2. PRINCIPALII INDICATORI UTILIZAȚI ÎN PREZENT PENTRU SELECTAREA/APROBAREA PROIECTELOR MAI MICI DE 50 MILIOANE €	34
5. REFERINȚE	39

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

1. INTRODUCERE

În prezent, în România, pentru evaluarea și selectarea proiectelor non-majore finanțate din FEDR și FC se folosește o Grilă de Evaluare în care se punctează diferite aspecte legate de proiect printre care și indicatorii de performanță ai proiectului care se obțin ca urmare a elaborării Analizei Cost - Beneficii.

În privința metodologiei folosite pentru elaborarea ACB, Ghidul Solicitantului fie oferă unele instrucțiuni, fie face referire la Ghidul pentru ACB a proiectelor de investiții (CE 2008) și la Documentul de Lucru (DL) nr. 4 al CE.

Trebuie menționate câteva aspecte ce apar la utilizarea indicatorilor de performanță ai ACB în evaluarea proiectelor:

1. Nu există o metodologie comună pentru elaborarea ACB în așa fel încât aplicanții să poată estima sau calcula în mod coerent și unitar costurile și beneficiile ce vor fi apoi folosite în construirea fluxului de numerar. Având libertatea deplină de a determina valoarea costurilor și a beneficiilor (mai ales a celor economice), autorii proiectelor supuse evaluării "selectează" suma de beneficii care conduce la indicatorii de performanță adecvați pentru a îndeplini cerințele existente în Ghidul Solicitantului;
2. Metodologia UE pentru utilizarea ACB este folosită doar parțial; fiecare Ghid al Solicitantului indică aplicarea doar a unor indicatori de performanță rezultați din ACB pe baza cărora se acordă note în Grila de Evaluare, fără legătură cu semnificația și utilitatea acestora;
3. În unele cazuri este solicitată o analiză cost-beneficiu completă (analiza financiară și analiza economică), dar ponderea relativă a indicatorilor de performanță în punctajul din Grila de Evaluare este mică; așadar importanța ACB este redusă sau foarte mică în punctajul total care, în final, permite ca proiectul să fie finanțat sau respins;
4. Se utilizează mult ACB pentru diverse tipuri de investiții fără a utiliza nici-o informație derivată din valoarea indicatorilor de performanță la decizia finală de a finanța sau nu proiectul.

Obiectivul lucrării de față constă în furnizarea de îndrumări în vederea unei utilizări cât mai adecvate a indicatorilor de performanță în procesul de selecție și aprobare a proiectelor.

Pentru aceasta, în prima parte sunt prezentați indicatorii de performanță folosiți uzual în evaluarea proiectelor de investiții. Partea a doua furnizează recomandări privind utilizarea acestora în diferitele etape ale procesului de evaluare și selecție, în funcție de dimensiunea proiectelor și de sectorul de investiții.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

2. DEFINIRE ȘI PRINCIPII DE LUCRU

2.1 PREZENTAREA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ UTILIZAȚI ÎN SELECTAREA / APROBAREA PROIECTELOR DE INVESTIȚII

Pentru a face cât mai puțin subiectivă selecția și aprobarea proiectelor de investiții pentru finanțare, se utilizează o serie de indicatori care să demonstreze că proiectele selectate asigură cea mai bună utilizare a fondurilor.

Indicatorii de performanță utilizați în selectarea și aprobarea proiectelor de investiții sunt indicatori ce reflectă performanțele tehnice ale proiectului și indicatori ce măsoară eficiența economică a acestuia. Această a doua categorie cuprinde indicatori statici, al căror calcul este simplu, dar care au dezavantajul de a nu lua în considerare factorul timp și indicatori dinamici, ce iau în considerare factorul timp, dintre care cei mai utilizați sunt indicatorii rezultați din ACB. Deși determinarea acestora presupune elaborarea și utilizarea unor modele financiare / economice și este destul de laborioasă, aceștia reflectând cel mai bine eficiența proiectelor de investiții cu durată de viață economică mare.

Tabelul 1 prezintă indicatorii economico-financiari cei mai utilizați în selectarea/ aprobarea proiectelor de investiții finanțate din FEDR și FC.

	Indicator		Recomandare de utilizare
A. Indicatori de performanță utilizați în selectarea / aprobarea proiectelor de investiții finanțate din FC și FEDR			
<p>I. Indicatorii rezultați din ACB: VNA, RIR, raportul B/C</p> <p>Sunt indicatori dinamici, iau în considerare factorul timp prin tehnica actualizării, ce constă în aducerea sumelor la un anumit moment de timp, pentru a fi comparabile, cu ajutorul unei rate de actualizare.</p> <p>Furnizează informații despre profitabilitatea / eficiența unei investiții.</p>			<p><i>În general:</i> fundamentarea deciziei de a investi</p> <p><i>Pentru un investitor privat:</i> selectarea celei mai bune variante de investire a resurselor financiare de care dispune</p> <p><i>Pentru bănci:</i> acordarea împrumuturilor, oferă informații privitoare la capacitatea investiției de a asigura rambursarea creditului</p> <p><i>Pentru organisme de evaluare / avizare / aprobare a investițiilor publice:</i> ierarhizarea proiectelor, pentru a stabili care proiecte merită cel mai mult să fie finanțate atunci când fondurile sunt limitate</p>
1.	<p>Valoarea Netă Actualizată (VNA) reprezintă valoarea actualizată a fluxului de numerar cumulat pentru o investiție (suma fluxurilor de numerar anuale actualizate pentru un proiect). Este o valoare unică, exprimată în unități monetare.</p> <p>În mod obișnuit soldul fluxului de numerar în primii ani este negativ și devine pozitiv după câțiva ani.</p> <p>VNA pozitivă înseamnă că proiectul generează un beneficiu net și este dezirabil.</p>		<p><i>În general:</i> se utilizează la prioritizarea / ierarhizarea proiectelor.</p> <p>Proiectele cu VNA mai mare sunt mai dezirabile</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

	<p>Valoarea VNA depinde de rata de actualizare utilizată. Un proiect poate avea VNA pozitiv pentru o rată de actualizare mică și un VNA negativ pentru o rată de actualizare mai mare. Acesta este principalul dezavantaj al utilizării VNA și din acest motiv se utilizează împreună cu ceilalți indicatori ai ACB, RIR și raportul B/C.</p>	
2.	<p>Rata internă de rentabilitate (RIR) reprezintă acea rată de actualizare care aduce la zero valoarea netă actualizată a fluxurilor de costuri și beneficii ale unei investiții. Se exprimă în procente.</p> <p>RIR este indicatorul eficienței relative a investiției. În general RIR trebuie să fie mai mare decât rata de actualizare pentru ca un proiect să fie dezirabil.</p> <p>Sunt cazuri când acest indicator nu se poate calcula (proiect numai cu fluxuri negative, de ex. un proiect de investiție pentru un drum județean, unde fluxurile financiare sunt numai negative) sau când un proiect are RIR multiple (proiecte unde veniturile se reinvestesc, cum ar fi proiect pentru un depozit ecologic de deșeuri pentru care orizontul de analiză este dat de capacitatea depozitului – de ex. 30 ani – dar din 5 în 5 ani sunt necesare investiții pentru închiderea unei celule și construcția următoarei).</p> <p>Din acest motiv și RIR se utilizează împreună cu împreună cu ceilalți indicatori ai ACB, VNA și raportul B/C</p>	<p><i>În general:</i> numai proiectele pentru care este mai mare sau egală cu rata de actualizare utilizată în calculul VNA și sunt dezirabile</p>
3.	<p>Raportul Beneficiu / Cost (B/C) se calculează ca raportul dintre suma beneficiilor actualizate și suma costurilor actualizate.</p> <p>Este un număr, fără unitate de măsură (un raport).</p> <p>În cazul în care B/C este supraunitar, proiectul este corespunzător, deoarece beneficiile proiectului</p>	<p><i>În general:</i> se utilizează la prioritarizarea ierarhizarea proiectelor, de obicei împreună cu VNA.</p> <p>Nu poate fi utilizat singur în cazul proiect</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

	depășesc costurile acestuia.	care se exclud reciproc sau al variant pentru același proiect.
4.	Indicatorii analizei financiare (VFNA, RIRF și B/C financiar)	
	<p>Indicatorii analizei financiare sunt determinați pe baza fluxurilor financiare ale proiectului. Ei exprimă profitabilitatea proiectului.</p> <p>Valoarea financiară netă actualizată (VFNA) pozitiv, calculat utilizând o rată de actualizare egală cu costul mediu ponderat al capitalului, arată un proiect profitabil financiar.</p> <p>Rata internă de rentabilitate financiară (RIRF) mai mare decât costul capitalului utilizat în finanțarea acestuia arată un proiect profitabil financiar.</p>	<p>RIRF în corelare cu VFNA poate fi utiliza un criteriu de eligibilitate pentru acces fonduri în cazul investițiilor productive al investițiilor în infrastructuri generatc de venit.</p> <p>Astfel proiectele profitabile au acces finanțare de pe piața bancară și , deci, au nevoie de finanțare nerambursabilă (principiul de bază în finanțe nerambursabile: grantul nu trebuie să sursă de profit, finanțarea nerambursa acoperă numai ceea ce proiectul nu pc acoperi).</p> <p>Alte proiecte, cu o profitabilitate mai m au nevoie de finanțare nerambursat dacă acestea se dovedesc relevante pe programele de finanțare la care aplică/ la care se solicită finanțare.</p>
5.	Indicatorii profitabilității investiției (VFNA/C, RIRF/C)	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

<p>Acești Indicatori calculați luând în considerație toate costurile de investiție ale proiectului, indiferent de sursele de finanțare.</p> <p>Arată dacă proiectul are nevoie sau nu de finanțare nerambursabilă.</p> <p>Valori bune ale acestor indicatori (VFNA/C pozitiv și RIRF/C mai mare decât rata de actualizare) arată că proiectul este suficient de profitabil pentru a obține o finanțare de la o bancă, atunci când rata de actualizare reprezintă costul finanțării de pe piață bancară.</p>		<p>În cazul proiectelor de investiții productive sau de investiții în infrastructură generatoare de venit, acești indicatori pot fi utilizați ca un criteriu de eligibilitate proiectelor de investiții.</p>
<p>6.</p>	<p>Indicatorii profitabilității capitalului investit (VFNA/K, RIRF/K)</p>	
<p>Indicatori calculați considerând numai partea de capital ce revine promotorului proiectului, scăzând din valoarea investiției contribuția UE.</p> <p>Arată profitabilitatea proiectului în cazul în care o parte din valoarea investiției este acoperită de finanțarea nerambursabilă și presiunea asupra promotorului scade.</p> <p>În aceste condiții, FVNA/K aproape de zero și FRIR/K cu valori în jurul ratei de actualizare arată că proporția de finanțare nerambursabilă este cea corectă.</p> <p>FVNA /K negativ și FRIR /K mult mai mic decât rata de actualizare arată că proiectul are nevoie de o proporție mai mare de finanțare nerambursabilă și nu poate fi acceptat decât la proiectele ne-generatoare de venit, sau la proiectele generatoare de venit în care cheltuielile eligibile au fost determinate prin metoda diferenței de finanțat.</p> <p>În cazul proiectelor de investiții productive, o astfel de situație pune sub semnul întrebării sustenabilitatea financiară a proiectului. Totuși, dacă FRIR /K, deși mai mic decât rata de actualizare, este în limitele profitabilității sectorului productiv pentru care se propune investiția, proiectul poate fi acceptat.</p> <p>În cazul în care FVNA/K pozitiv (mare) și FRIR/K mai mare decât rata de actualizare și mai mare decât</p>		<p>Pot fi utilizați ca indicatori de selecție , dar și ca indicatori pentru determinarea proporției de finanțare nerambursabilă ce se va acorda.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

profitabilitatea medie a sectorului, putem considera fie că ACB nu a fost corect elaborată (vezi anexa 1), fie că proporția de finanțare nerambursabilă este prea mare și ar trebui ajustată.		
7.	Indicatorii analizei economice (VENA, RIRE, raportul B/C economic)	
<p>Indicatorii analizei economice sunt determinați cu aceleași formule matematice ca și cei ai analizei financiare, dar prin aplicarea unor corecții asupra fluxurilor financiare (corecții fiscale, corecții pentru prețurile umbră și corecții pentru externalități). Ei exprimă în ce măsură proiectul este benefic pentru societate.</p> <p>În determinarea indicatorilor analizei economice se utilizează rata socială de actualizare.</p> <p>Pentru ca un proiect să fie admis la finanțare, acesta trebuie să aibă indicatorii analizei economice buni, adică VENA pozitiv, RIRE mai mare decât rata socială de actualizare și raportul B/C economic mai mare decât 1. Proiectele care nu îndeplinesc aceste condiții înseamnă că au costuri pentru societate mai mari decât beneficiile și nu pot fi finanțate din fonduri publice.</p> <p>Pentru proiecte private nu este necesară calcularea acestor indicatori, decât în cazul în care există un impact social sau de mediu semnificativ al proiectului.</p>		Împreună pot constitui un criteriu de eligibilitate pentru proiectele de investiții care nu se adresează mediului privat și care au un impact măsurabil la nivel național sau la nivelul regiunii de dezvoltare.
<p>II. Indicatori pentru măsurarea sustenabilității proiectului</p> <p>Aceștia sunt indicatori statici, nu utilizează tehnica actualizării.</p> <p>Furnizează informații despre capacitatea financiară a beneficiarului de a asigura implementarea și sustenabilitatea proiectului</p>		Sunt utilizați în evaluarea eligibilității promotorului de proiect.
8.	Fuxul de numerar net cumulat se determină prin cumularea fluxurilor financiare pe parcursul	Se recomandă a fi un criteriu de eligibilitate.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

	<p>perioadei de analiză (ex. : fluxul cumulat pentru anul (n) =fluxul cumulat pentru anul (n-1) + fluxul de numerar net pentru anul (n))</p> <p>Pentru primul an (primii doi ani) de implementare se determină luna de lună, apoi trimestru de trimestru pe perioada implementării și apoi an de an.</p> <p>Se determină pentru întreg sistemul / entitatea, în situația fără proiect (business as usual) și în situația cu proiect.</p> <p>Fluxul de numerar cumulat trebuie să fie pozitiv în fiecare perioadă, atât în scenariul fără proiect cât și în scenariul cu proiect, altfel arată că beneficiarul nu are capacitatea de a asigura sustenabilitatea financiară a proiectului.</p>	<p>În cazul proiectelor publice finanțate integral din surse bugetare (proiecte care nu generează venituri), acest criteriu se înlocuiește cu Declarația pe propria răspundere a ordonatorului de credite privind asigurarea sustenabilității financiare a proiectului, însoțită de Hotărârea organului abilitat de includere în bugetul unității (HCL, HCJ, HG etc.)</p>
<p>9.</p>	<p>Rata îndatorării (sau capacitatea de îndatorare) este utilă în cazul proiectelor pentru sectorul privat. Se calculează ca total datorii împărțit la total active. Se determină incluzând în total datorii și valoarea contribuției promotorului la proiect. Trebuie să aibă o valoare acceptată de către cei ce acordă împrumuturi (bănci). Ne indică faptul că promotorul are capacitate de a procura sumele necesare contribuției proprii printr-un împrumut bancar.</p> <p>Capacitatea de îndatorare se utilizează în cazul unei instituții publice sau al unei autorități publice. Această capacitate se determină ca fiind diferența dintre rata îndatorării și pragul stabilit de lege (în prezent 30% din totalul veniturilor proprii). În situația acestor instituții, rata îndatorării se determină ca raportul dintre totalul serviciului datoriei în fiecare an și total venituri proprii în fiecare an. Se exprimă ca procent. Diferența între acesta și pragul de 30% din total venituri proprii în fiecare an trebuie să acopere serviciul datoriei pentru proiectul propus pentru finanțare (adică rata îndatorării calculată incluzând împrumutul necesar pentru proiect nu trebuie să depășească 30% pentru fiecare an din durata de rambursare a</p>	<p>Poate fi un criteriu de eligibilitate</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

	împrumutului).	
10.	<p>Rata acoperirii serviciului datoriei se determină ca raportul dintre EBITDA și serviciul datoriei și se determină pentru fiecare an al perioadei de amortizare a împrumutului.</p> <p>EBITDA = veniturile nete (venituri minus costuri), înainte de dobândă, impozite, taxe, depreciere și amortizare</p> <p>Serviciul datoriei = principal (rata la împrumut) + dobânzi + comisioane</p> <p>Este un număr, fără unitate de măsură (un raport).</p> <p>Pentru investițiile productive ca și pentru investițiile în infrastructură generatoare de venit, indicatorul arată, în cazul în care contribuția promotorului va fi acoperită de un împrumut, că proiectul va genera suficiente venituri pentru acoperirea serviciului datoriei.</p> <p>Rata acoperirii serviciului datoriei uzual trebuie să fie mai mare decât 1,2 în fiecare an al perioadei de amortizare a împrumutului.</p>	Poate fi un criteriu de eligibilitate
B. Alți indicatori de performanță ce pot fi utilizați în selectarea / aprobarea proiectelor de investiții		
11.	<p>Costul total al investiției reprezintă suma tuturor costurilor generate de un proiect de investiție, pe toată durata sa de viață, actualizate la data punerii în funcțiune.</p> <p>Este un indicator dinamic.</p> <p>Influența ratei de actualizare se analizează într-o analiză de sensibilitate.</p> <p>Se utilizează pentru proiecte publice, când decizia de finanțare este luată, pentru a determina varianta tehnică cu costul cel mai scăzut, sau pentru selectarea dintre proiecte alternative</p>	Se utilizează la ierarhizarea proiectelor sau la selectarea unui proiect / unei alternative de proiect prin metoda costului cel mai scăzut (least cost) , în situații de obligativitate privitor la atingerea anumitor ținte în condiții de restricții bugetare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

	<p>care conduc la atingerea aceluiași obiective.</p> <p>Un dezavantaj al utilizării se dovedește atunci când duratele de viață nu sunt egale. În aceste situații se utilizează tehnici care să facă costurile comparabile.</p> <p>Proiectul care are costul cel mai scăzut pentru atingerea aceleași ținte este preferat.</p>	
12.	<p>Investiția specifică reprezintă raportul dintre valoarea totală a proiectului și capacitatea de producție, sau de furnizare a anumitor servicii.</p> <p>Capacitatea de producție este cea rezultată din proiect poate fi exprimată în unități fizice și / sau valorice.</p> <p>Indicatorul se poate adapta utilizând în locul capacității de producție, un alt indicator care arată cum contribuie proiectul la realizarea obiectivului său general.</p> <p>Indicatorul se poate utiliza și calculat cu formula inversă: număr de unități fizice ale unui indicator de realizare sau de impact la o mie lei/ 10.000 lei investiție (sau finanțare nerambursabilă)</p> <p>Ex. : număr locuri de muncă nou create la 10.000 euro investiție</p>	<p>Poate fi utilizat în selecția unor anumite tipuri de proiecte, prin acordarea unor punctaje care să bonifice contribuția la atingerea obiectivelor DMI / AP / PO, în funcție de valoarea indicatorului la 10.000 lei investiție sau la 10.000 lei finanțare nerambursabilă.</p> <p>Recomandat pentru proiecte cu valori mici, din sectorul privat, pentru care analiza economică nu conduce la rezultate relevante.</p>
13.	<p>Costul (prețul) unitar dinamic (DPC) se calculează prin împărțirea costului total al investiției la valoarea actualizată a producției / serviciilor oferite de proiect pe întreaga durată de viață.</p> <p>Se poate utiliza atunci când ieșirile proiectului sunt omogene și se pot exprima în aceeași unitate de măsură sau când există metode de echivalare a acestora.</p> <p>Cu cât DPC este mai mic, cu atât fondurile disponibile sunt mai bine utilizate.</p>	<p>Se utilizează la prioritizarea proiectelor sau în analiza alternativelor.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

<p>14.</p>	<p>Termenul de recuperare al investiției este un indicator static. Se determină ca fiind raportul dintre valoarea totală a investiției și profitul brut suplimentar obținut anual prin implementarea investiției. Se exprimă în număr de ani.</p> <p>Profitul brut suplimentar se determină prin scăderea din veniturile suplimentare estimate a fi obținute la atingerea parametrilor proiectați a costurilor suplimentare estimate a fi necesare la funcționarea investiției la parametrii proiectați. Profitul brut suplimentar mai poate fi determinat ca fiind economiile la costuri obținute prin implementarea investiției.</p> <p>Pentru ca o investiție să poată fi finanțată, termenul de recuperare al investiției trebuie să fie mai mic decât durata medie normată de viață a investiției, determinată ca medie ponderată, plecând de la duratele normate de funcționare prevăzute în legislație pentru fiecare din componentele proiectului (construcții, rețele, instalații, utilaje tehnologice, echipamente)</p>	<p>Poate fi utilizat ca un criteriu de selecție pentru proiecte de reabilitare / modernizare a unor infrastructuri, în analiza alternativelor și în prioritizarea proiectelor de reabilitare / modernizare infrastructuri.</p>
<p>15.</p>	<p>Durata de recuperare a investiției (Payback Period – PP) reprezintă perioada de timp, măsurată în ani, după care participanții la finanțarea unui proiect de investiții își recuperează atât investiția cât și profiturile așteptate. Durata de recuperare a investiției se va calcula pe baza fluxurilor de lichidități disponibile, actualizate cu rata de actualizare estimată pentru calculul VNA, astfel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se calculează fluxurile de lichidități disponibile actualizate, cumulate anual începând cu primul an al proiecției (Anul 0). - se reține numărul de ani (i) după care fluxurile de lichidități disponibile actualizate cumulate trec de la o valoare negativă – FDACi-1, la o valoare pozitivă +FDACi. 	<p>Poate fi utilizată în ierarhizarea proiectelor, sau în selecție dacă există o valoare de referință pentru un anumit tip de investiție. Se poate aplica numai investițiilor productive.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

	<p>Se calculează durata de recuperare cu formula:</p> $Dr = (i - 1) + \frac{ FDAC_i }{ FDAC_i + FDAC_{i-1} }$ <p>Are dezavantajul că nu ia în considerare beneficiile apărute după anul i.</p>	
--	--	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

2.2 RECOMANDARI PRIVIND UTILIZAREA INDICATORILOR DE PERFORMANȚA ÎN SELECTAREA / APROBAREA PROIECTELOR

2.2.1 ROLUL INDICATORILOR ACB ÎN FUNDAMENTAREA DECIZIEI DE FINAȚARE, CONFORM CERINȚELOR UE PENTRU UTILIZAREA ACB ÎN PERIOADA DE PROGRAMARE 2007 - 2013

REGULAMENTUL CONSILIULUI (CE) Nr. 1083/2006 prevede efectuarea ACB pentru proiectele cu o valoare totală de peste 50 milioane euro (denumite în continuare proiecte majore) (Secțiunea 2. Proiecte majore. Articolul 39 și Articolul 40). **Conform cerințelor UE, termenul ACB include analiza economică și financiară a proiectului propus pentru finanțare.**

Mai specific, în cadrul elaborării și evaluării proiectului finanțabil din FC și FEDR, există două cerințe majore pentru care se solicită realizarea ACB:

(1) **Să se dovedească dacă un proiect merită să fie cofinanțat.**

În acest sens trebuie dat răspuns la următoarele întrebări: proiectul contribuie la îndeplinirea obiectivelor politicii regionale a Uniunii Europene? Încurajează creșterea economică și crearea de locuri de muncă? Mai simplu, dacă beneficiile economice nete (veniturile minus costurile) ale proiectului sunt pozitive, atunci societatea profită de pe urma proiectului deoarece beneficiile sale depășesc costurile. Prin urmare, proiectul ar trebui să primească asistență din Fonduri și să fie cofinanțat. Dacă nu este îndeplinită condiția amintită mai sus proiectul trebuie să fie respins. Decizia de aprobare/respingere a finanțării este făcută pe baza indicatorilor rezultați din *Analiza Economică*.

(2) **Să se determine dacă un proiect are nevoie de cofinanțare și cât anume.**

Pe lângă faptul de a fi oportun din punct de vedere economic, un proiect poate fi profitabil și din punct de vedere financiar fără asistență UE, caz în care proiectul nu va fi cofinanțat din Fonduri.

Pentru a verifica dacă un proiect *ar trebui* să fie cofinanțat și cu cât anume, este necesară o *Analiză Financiară*. Aceasta trebuie să arate dacă valoarea financiară a investiției (veniturile actualizate ale proiectului minus costurile actualizate), fără contribuția Fondurilor, este negativă, atunci proiectul poate fi cofinanțat. În acest caz, contribuția UE nu trebuie să depășească suma de bani care face ca proiectul să atingă pragul de rentabilitate considerat normal, astfel încât să nu apară suprafinanțarea. Analiza financiară măsoară costul net al contribuției publice și asigură o comparație semnificativă cu alte proiecte similare.

Așadar, ACB este necesară pentru a oferi dovada că un proiect, care se încadrează în obiectivele regionale ale UE, este dezirabil din perspectivă economică dar are și nevoie de contribuția Fondurilor pentru a fi fezabil financiar, dar nu în mod exagerat.

În același timp, există alte două cerințe secundare pe care analiza cost-beneficiu le îndeplinește:

1. Să determine *Sustenabilitatea financiară* a proiectului și a companiei/instituției care va primi cofinanțarea din partea fondurilor publice.

Verificarea sustenabilității financiare a proiectului implică un flux de numerar cumulat pozitiv pentru fiecare an al proiectiei. Deficitele temporare pot fi acoperite prin împrumuturi (incluse în situația fluxului de numerar a modelului), cu condiția ca ipotezele din spatele acestor împrumuturi să fie rezonabile în raport cu piețele financiare locale. De asemenea, când structura de finanțare a proiectului include un împrumut pe

termen lung care trebuie plătit cu venituri din cadrul proiecției financiare, o rată de acoperire a serviciului datoriei¹ de cel puțin 1,2 va fi solicitată pentru fiecare an al perioadei de amortizare a împrumutului².

2. Să determine profitabilitatea proiectului.

Profitabilitatea proiectului va fi măsurată prin indicatorii FRIR/C și FRIR/K, care vor fi calculați înainte și după cofinanțarea UE. În ambele cazuri, se așteaptă ca valorile de dinaintea cofinanțării UE să fie mai mici sau chiar negative, ceea ce justifică nevoia de cofinanțare din fondurile UE. După acordarea cofinanțării UE, valorile ar trebui să fie în jurul ratei de actualizare financiară în cazul FRIR/C (prin definiție, de vreme ce aceasta este rata de actualizare utilizată pentru calculul FVNA/C în cazul Analizei Financiare; pentru perioada de programare 2007 – 2013 rata de actualizare recomandată de Comisie este de 5%). Pentru capitalul propriu investit se impune ca rentabilitatea să nu fie mai mare decât cea a companiilor ce activează în același sector; rentabilitatea capitalului propriu este calculat cu indicatorul FRIR/K, și acesta nu trebuie să indice o rentabilitate excesivă pentru promotorii proiectului, pe cheltuiala contribuabilului UE.

În următorul tabel se ilustrează indicatorii de performanță obținuți din ACB, în relație cu obiectivele urmărite și modul în care ei au fost și sunt utilizați pentru proiecte majore, conform reglementărilor în vigoare.

Tabelul 2. Obiectivele principale ale ACB în evaluarea proiectelor finanțate din FC și FEDR în perioada 2007 – 2013 și indicatorii utilizați

Obiectiv	Instrument utilizat	Indicatori de performanță pentru acceptarea/respingerea de la finanțare a proiectului	Observații
Proiectul merită cofinanțarea	Analiza Economică	ERIR >5,5% EVNA > 0; B/C>1	Acești indicatori sunt baza pentru aprobarea/respingerea finanțării UE; proiectul trebuie să aducă beneficii nete societății
Nivelul de cofinanțare	Analiza Financiară; Metoda Diferenței de finanțat (MDF)	FRIR/C < 5% VFNA < 0	Acești indicatori arată că doar proiectele cu profitabilitate financiară foarte mică (care nu ar putea fi finanțate de o bancă) vor primi sprijinul UE); cu ajutorul MDF se calculează valoarea intervenției UE
Sustenabilitatea financiară	Analiza Financiară	Flux de numerar cumulat pozitiv pentru fiecare an al proiecției	Compania/instituția care realizează proiectul nu va opri activitatea din cauza lipsei de fonduri
Profitabilitatea proiectului	Analiza Financiară	FRIR/K < reper determinat (Vezi Anexa 1)	Se va evita rentabilitatea excesivă pentru cei ce promovează proiectului pe cheltuiala contribuabilului UE

¹ Măsurată ca EBITDA/Debit, unde EBITDA sunt veniturile înainte de dobândă, impozite, taxe, depreciere și amortizare

² Sau mai mare dacă se solicită de către IFI care cofinanțează proiectul, când este cazul.

2.2.2 RECOMANDARI REFERITOARE LA DIMENSIUNEA PROIECTELOR³

Obligativitatea elaborării ACB este numai pentru proiectele majore. Pentru proiectele cu dimensiuni (valori) mai mici, statele membre trebuie să elaboreze metodologii proprii în vederea evaluării acestora. Deoarece ACB este o metodă care are ca principal dezavantaj multitudinea de date / informații necesare, ca și faptul că marea majoritate dintre acestea sunt estimări, trebuie analizat care este dimensiunea proiectului de la care ACB nu mai eficient a fi utilizată (costul elaborării acesteia este prea mare comparativ cu acuratețea, relevanța și utilitatea informațiilor pentru evaluarea proiectului). Pentru aceasta vom realiza întâi o scurtă retrospectivă privind modul în care Comisia Europeană a identificat proiectele majore pentru care ACB este necesară și utilă prin calculul indicatorilor economici și financiari.

2.2.2.1 RETROSPECTIVĂ PRIVIND PROIECTELE MAJORE

1. Definiția proiectelor majore (1993)

La începutul anilor 1990, proiectele majore, finanțate prin Fondurile Structurale, (Art. 16 alin. (2) al Regulamentului Consiliului 2082/93 Coordonarea Fondurilor Structurale), au fost definite ca „proiectele al căror cost total luat în considerare pentru determinarea importanței asistenței comunitare depășește, în general, **25 de milioane ECU pentru investițiile de infrastructură sau 15 milioane ECU pentru investițiile productive**”.

Pentru aceste proiecte, considerate majore, inițiatorul trebuia să elaboreze o evaluare socio-economică completă și să furnizeze Comisiei informații detaliate asupra rezultatelor. În mod evident, Comisia aștepta de asemenea realizarea unei evaluări corespunzătoare a investiției de către inițiatorii unor proiecte mai mici, însă, în general, Comisia se concentra în mod deosebit asupra evaluării programelor și a proiectelor majore. Obligația de a furniza informațiilor detaliate asupra evaluării proiectelor majore se aplica atât proiectelor din cadrul unor programe de anvergură mai mare cât și celor individuale propuse Comisiei pentru cofinanțare.

Limitele de **25 de milioane ECU pentru infrastructură și 15 milioane ECU pentru investițiile productive** menționate mai sus trebuiau interpretate după cum urmează:

- a) dimensiunea economică relevantă a reprezentat-o valoarea totală a costurilor investiției. În vederea evaluării aceste cifre, nu se luau în considerare sursele de finanțare (de exemplu, finanțare din partea sectorului public exclusiv sau finanțare din parte CE exclusiv), ci valoarea economică globală a infrastructurii propuse sau a investiției productive;
- b) în cazul în care se prevedea ca aceste costuri ale investiției să fie suportate în ani diferiți, trebuia luat în considerare cuantumul acestora pe parcursul anilor;
- c) se recomanda ca, pe lângă luarea în considerare a costurilor investiției, excluzând costurile de operare, să se includă în calculul costului total al investiției și cheltuielile adiacente, precum costurile de recrutare și formare profesională, licențe, studii preliminare, design și alte studii tehnice, modificări de prețuri, alocarea capitalului circulant inițial etc.:

³ În acest context „dimensiunea proiectelor „ se refera la valoarea acestora

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

- d) în unele cazuri, un grup de proiecte mici arăta atât de interconectat încât putea fi interpretat mai bine ca un proiect mare (de exemplu, cinci tronsoane din aceeași autostradă, fiecare tronson valorând 6 milioane ECU, trebuiau tratate ca un proiect mare de 30 de milioane ECU).

2. Definiția proiectelor majore (1999)

Începând cu anul 1999, limita inferioară a unui proiect major a crescut la 50 de milioane de euro.

În cazul Fondurilor Structurale, articolul 25 din Regulamentul 1260/1999 spunea: în cadrul asistenței, Fondurile pot finanța cheltuielile legate de proiectele mari și anume proiectele a) care cuprind un ansamblu de lucrări economice indivizibile care îndeplinesc o funcție tehnică precisă și care vizează obiective identificate în mod clar și b) proiectele ale căror cost total luat în considerare pentru determinarea participăției fondurilor depășește **50 de milioane de euro**.

În cazul Fondului de Coeziune, regulamentul prevedea (art. 10 alin (3) din Regulamentul Consiliului 1164/94): Cererile de sprijin pentru Proiectele menționate în articolul 3 alin. (1) puteau fi depuse de către statul membru beneficiar. Proiectele, inclusiv grupurile de proiecte conexe, trebuiau să aibă o dimensiune suficientă pentru a avea un impact semnificativ în domeniul *protecției mediului sau a îmbunătățirii rețelelor transeuropene a infrastructurilor de transport*. În orice caz, costul total al proiectelor sau grupurilor de proiecte nu putea fi **inferior sumei de 10 milioane EUR**. Proiectele sau grupurile de proiecte cu valori mai mici puteau fi aprobate în cazuri justificate în mod corespunzător.

În cazul **proiectelor ISPA**, regulamentul (art. 2/4 din Regulamentul 1267/1999) prevedea următoarele: **măsurile trebuie să aibă o dimensiune suficientă pentru a avea un impact semnificativ în domeniul protecției mediului sau a îmbunătățirii rețelelor infrastructurilor de transport**. Costul total al măsurilor nu putea fi, în general, inferior sumei de 5 milioane EUR. În cazuri foarte bine justificate, luând în considerare circumstanțele specifice implicate, costul total al măsurilor poate fi inferior sumei de 5 milioane EUR.

3. Definiția proiectelor majore (2007)

În perioada de programare 2007-2013, proiectele majore sunt definite, în Regulamentul General pentru Fonduri Structurale și de Coeziune, drept proiectele ale căror costuri totale **depășesc 25 de milioane de euro în cazul protecției mediului și 50 de milioane de euro în cazul tuturor celorlalte sectoare** (art. 39 din regulamentul 1083/2006). Această limită financiară este de **10 milioane de euro pentru proiectele IPA⁴** (art. 157 alin. (2) din Regulamentul 718/2007). Pot constitui „proiecte majore” următoarele tipuri de investiții:

- un proiect care reprezintă un ansamblu de lucrări economice indivizibile care îndeplinesc o funcție tehnică precisă și care vizează obiective identificate în mod clar;
- un grup de proiecte care, orientativ:
 - o sunt localizate în aceeași zonă sau de-a lungul aceluiași coridor de transport
 - o ating un obiectiv comun măsurabil;

⁴ IPA Instrument for Pre-Accession Assistance

- aparțin unui plan general pentru zona sau coridorul respectiv;
- sunt supervizate de aceeași agenție care este responsabilă pentru coordonare și monitorizare;
- o etapă a unui proiect care este independentă din punct de vedere tehnic și financiar și care are eficacitate proprie.

În anul 2009, limita inferioară pentru proiectele de mediu considerate majore a crescut de la 25 milioane € la 50 de milioane €.

2.2.2.2 ANALIZA RELEVANȚEI ACB ÎN FUNCȚIE DE DIMENSIUNEA PROIECTELOR

Din această scurtă retrospectivă se poate observa că, în timp, noțiunea de „proiect major” a fost modificată de la o perioadă de programare la alta prin creșterea limitei minime. Limita inițială de 25 de milioane de euro a crescut în prezent la 50 de milioane de euro în prezent. Încă de la început a fost solicitată ACB doar pentru proiectele mari.

Modul de abordare a proiectelor de mediu s-a modificat de asemenea. Pe parcursul celor două perioade anterioare de programare, un proiect major în domeniul protecției mediului reprezenta aproximativ 50% din valoarea unui proiect de infrastructură. Limita inferioară a crescut de la 10 milioane de euro în anul 1993 la 50 de milioane de euro în prezent. Prin aceasta, se vizează tratarea proiectelor de mediu ca orice alt proiect.

Singurul caz atipic este cel al proiectelor ISPA pentru care analiza cost-beneficiu a fost necesară în cazul unei limite inferioare de 5 milioane de euro (costuri eligibile). Practica legată de efectuarea analizei cost-beneficiu a fost comună în toate statele candidate, fiind de asemenea, bine cunoscută în România. Din analiza proiectelor ISPA, putem să considerăm că un proiect mai mare de 5 milioane € are un impact semnificativ asupra economiei românești și de aceea este necesar de a solicita ACB pentru a fi co-finanțat. Din acest motiv recomandăm ca pentru proiectele cu valori totale (fără TVA) mai mari sau egale cu 5 milioane € să fie solicitată elaborarea unei ACB complete (analiză financiară și analiză economică).

Pentru proiectele cu valoare sub 5 milioane € se propune o abordare diferențiată în funcție și de tipul investiției:

- pentru proiectele de reabilitare / modernizare infrastructuri publice, ne-generatoare de venituri, cu valori până la 1 milion € se recomandă utilizarea altor indicatori pentru a justifica relevanța proiectului și contribuția acestuia la obiectivele DMI / AP / PO; ACB nu este justificată deoarece astfel de proiecte nu pot avea, la nivel individual, impact măsurabil cel puțin la nivelul regiunii de dezvoltare, necesitatea acestora fiind analizată la stabilirea DMI-ului respectiv, iar pentru proiectele ne-generatoare de venit analiza financiară nu aduce nici o informație relevantă în plus. Costul de elaborare al unei ACB nu este justificat prin dimensiunea redusă a proiectului, iar indicatorii ACB nu aduc informații suplimentare care să ajute la evaluarea proiectului.
- pentru proiectele de investiții productive se recomandă o analiză financiară dezvoltată în maniera solicitată până acum pentru investițiile mici pentru IMM și microîntreprinderi, prin utilizarea unui model furnizat de către Autoritatea de Management, cu concentrare pe evaluarea sustenabilității financiare a

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

proiectului, precum și pe evitarea suprafinanțării. Această analiză financiară nu va mai trebui să răspundă la întrebarea dacă proiectul are nevoie de finanțare, deoarece la stabilirea ramurilor productive eligibile se va analiza profitabilitatea la nivelul ramurii, iar acele domenii foarte profitabile nu vor fi incluse la finanțare. În cazul în care un anumit sector de activitate este foarte profitabil și atrage singur capitalul, iar un proiect din acel sector propus spre finanțare prezintă indicatori ai analizei financiare slabi, care indică nevoia de finanțare nerambursabilă, probabil că analiza nu a fost întocmită corect sau în cazul entității respective există o problemă de management. Intervenția Uniunii Europene nu este acordată, în cazul FC și FEDR, pentru rezolvarea problemelor de management la nivelul întreprinderilor.

- pentru proiectele cu valoare între 1 milion € și 5 milioane €, se recomandă o concentrare asupra determinării necesarului de finanțat și asupra sustenabilității financiare a proiectului. Indicatorii ACB se pot folosi atât în selectarea alternativelor, cât și în determinarea necesarului de finanțare nerambursabilă; pentru stabilirea relevanței și importanței proiectului se vor defini alți indicatori pentru a fundamenta decizia de investiție, în strânsă corelație cu indicatorii de program (nu este necesar să se solicite elaborarea unei analize economice). Excepție o vor face proiectele de drumuri fără taxă, în care metodologia specifică, care presupune realizarea analizei economice înaintea analizei financiare, va fi respectată. Este cazul proiectelor de drumuri județene pentru care nu se vor utiliza în evaluare indicatorii analizei financiare, deoarece aceștia nu aduc informații suplimentare utile în procesul de evaluare și selecție.

2.2.3 RECOMANDĂRI REFERITOARE LA UTILITATEA ȘI RELEVANȚA REALIZĂRII ANALIZEI ECONOMICE

Această secțiune abordează proiectele non-majore și utilitatea efectuării analizei economice.

2.2.3.1 UTILITATEA EFECTUĂRII ACB

Utilitatea efectuării ACB este prezentată în REGULAMENTUL CONSILIULUI (CE) nr. 1083/2006. Conform cerințelor UE, termenul ACB cuprinde analiza financiară și cea economică a proiectului.

Problema constă în modul de utilizare al indicatorilor economici în luarea deciziei de finanțare a unui proiect cu valori mai mici de 50 milioane € pentru care nu există reglementări exprese ale Comisiei.

Un răspuns simplu ar fi următorul: în cazul în care indicatorii economici (VENA și RIRE) nu sunt utilizați în luarea unei decizii finale de finanțare a unui proiect, indiferent de tipul proiectului, atunci analiza economică nu ar trebui efectuată. În cazul în care indicatorii economici sunt utilizați într-un mod semnificativ și contribuie la decizia de finanțare, atunci analiza economică trebuie efectuată.

Ideea este ca, în cazul în care se solicită o analiză, de orice tip, indicatorii obținuți să fie folosiți în luarea deciziei de finanțare a unui proiect. Este o risipă de resurse destul de semnificativă deoarece aplicații cheltuiesc sume importante de bani pentru efectuarea unor analize care, în final, nu sunt luate în considerare deci sunt inutile.

Condiția preliminară pentru a lua în considerare indicatorii ACB este de a avea un control de calitate al modului de calcul al indicatorilor. În cazul în care, în procesul de realizare a ACB, nu există informații suficiente asupra beneficiilor economice și sociale și a costurilor, precum și o abordare standard, iar fiecare solicitant estimează costurile și beneficiile conform propriei perspective, atunci indicatorii de performanță sunt aproape inutilizabili iar decizia de finanțare a unui proiect va fi distorsionată. Rezultatul nu va fi relevant și va crea distorsiuni atât timp cât tabele standard cu valori pentru costuri și beneficii nu sunt utilizate în mod sistematic de către toți solicitanții.

Lipsa unui control de calitate pentru ACB conduce la diluarea importanței acestora. Modul în care ACB este examinată și corectată, la nevoie, este de asemenea foarte important. Instrucțiunile și protocoalele de corectare sunt necesare în vederea obținerii unor indicatori de performanță exacti pe baza cărora să se ia o decizie bine fundamentată.

2.2.3.2 EVALUAREA EFECTELOR EXTERNE ÎN ANALIZA ECONOMICĂ⁵

Evaluarea efectelor externe produse de proiectele non-majore poate fi dificilă. Unele din aceste efecte nu pot fi măsurate, impactul proiectului fiind foarte mic.

Aceasta evaluare trebuie să cuprindă trei etape.

În cadrul **primei etape**, toate externalitățile, pozitive sau negative, trebuie identificate și descrise în mod clar.

⁵ Pentru informații detaliate asupra modului de analizare a efectelor externe în cadrul analizei economice, consultați Documentul de lucru nr. 7 destinat externalităților

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

În cadrul **cele de-a doua etape**, efectele trebuie cuantificate. De exemplu, în cazul îmbunătățirii calității apei potabile, beneficiarul trebuie să prezinte statisticile epidemiologice privind bolile gastrice relevante semnalate în zona analizată, cauzate de calitatea inferioară a serviciilor de apă-canal și să estimeze reducerea numărului de îmbolnăviri datorită îmbunătățirii calității apei.

În cadrul **cele de-a treia etape**, beneficiarul trebuie să evalueze costul pentru societate impus de un efect extern. Prin urmare, beneficiarul trebuie să monetizeze efectele externe (consultați Pearce et al (2006) pentru o analiză clară a metodelor de evaluare). Luând în considerare același exemplu, beneficiarul ar trebui să estimeze costul pentru societate în ceea ce privește tratarea unui singur caz de boală gastrică sau altă afecțiune (producție pierdută, costurile tratamentului medical etc.). Acestea trebuie să constituie fundamentul unei evaluări globale a beneficiilor pentru societate rezultate din minimizarea/maximizarea consecințelor externalității pe care proiectul o produce.

Recomandări suplimentare pentru proiectele non-majore:

- Efectuarea unei evaluări separate a beneficiilor economice pentru fiecare proiect poate fi costisitoare. În unele cazuri, un rezultat rezonabil se poate obține prin transferul beneficiilor, adică prin utilizarea estimărilor din studiile de evaluare realizate în alte state (consultați Pearce et al (2006) în această privință). O prezentare a studiilor de evaluare relevante pentru gestionarea apei, a apei uzate și a deșeurilor solide este cuprinsă în Faircloth and Barnes (1999) și ECOTEC (2001).
- Unele efecte externe nu pot fi monetizate din cauza costurilor prohibitive ale studiilor de evaluare sau a lipsei tehnicilor economice pentru evaluarea unui anumit efect extern. Cu toate acestea, descrierea detaliată a acestor efecte este importantă, iar argumentarea trebuie consolidată printr-o declarație în care se specifică faptul că anumite beneficii semnificative nu au fost incluse în calcularea indicatorilor ACB și din ce cauză.
- În astfel de cazuri se recomandă efectuarea unei evaluări calitative și cantitative. Beneficiarul trebuie să enumere și să descrie în detaliu toate tipurile de impact: de mediu, economice și sociale ale proiectului și să le prezinte în termeni cantitativi. În plus, beneficiarul trebuie să se raporteze la o analiză cost-eficacitate, indicând că investiția reprezintă opțiunea cea mai puțin costisitoare pentru societate.
- Deoarece analiza economică reflectă relevanța proiectului pentru DMI/AP/PO/politică publică respectivă, cel puțin acele efecte externe ce demonstrează contribuția proiectului la atingerea obiectivului general ar trebui să poată fi măsurate și monetizate.

Interpretarea rezultatelor ACB este simplă, similară unei analize financiare standard. Totuși trebuie ținut seama că **rezultatele trebuie interpretate din punctul de vedere al unui factor de decizie care reprezintă societatea și nu al unui investitor**. Dacă $EVNA > 0$, $ERIR >$ rata socială de actualizare (pentru perioada 2007 – 2013 rata socială de actualizare=5,5%), $B/C^6 > 1$ – proiectul este avantajos pentru societate, deoarece implementarea acestuia îmbunătățește calitatea vieții. Trebuie remarcat faptul că, în cazul în care una dintre aceste condiții este respectată, toate celelalte trebuie de asemenea respectate. În aceste

⁶ Această condiție este redundantă deoarece dacă $VNA > 0$, în mod automat $B/C > 1$ și invers.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

situații, se poate concluziona că beneficiile actualizate sunt mai mari decât costurile actualizate suportate de societate.

Abordarea corespunzătoare a ACB presupune că un proiect nu trebuie sprijinit decât în cazul în care condițiile menționate mai sus sunt îndeplinite. Cu toate acestea, în unele cazuri, un factor de decizie poate decide sprijinirea (și alocarea granturilor UE) unui proiect care nu a trecut testul indicatorilor. În primul rând, indicatorii de performanță ai ACB pot subestima adevărata eficacitate economică a proiectelor în cazul în care efecte externe pozitive substanțiale nu au putut fi monetizate. În al doilea rând, în cazul proiectelor care îndeplinesc acquis-ul comunitar, statul membru trebuie să respecte reglementările UE chiar și în cazul în care există unele analize cost-beneficiu nesatisfăcătoare.

În acest ultim caz, beneficiarul trebuie să se asigure că este selectată opțiunea cea mai puțin costisitoare pentru implementarea investiției și, în vederea demonstrării acestui aspect, beneficiarul trebuie să se raporteze la analiza cost-eficacitate. Raționamentul economic pentru acordarea grantului în aceste situații este că (1) în ciuda unei ACB necorespunzătoare, investiția trebuie să fie făcută pentru a respecta prevederile directivelor; (2) investiția este realizată prin utilizarea opțiunii celei mai puțin costisitoare.

Este de preferat ca aceste situații să fie limitate pentru a nu favoriza abuzurile.

2.2.3.3 RECOMANDĂRI PRIVIND SITUAȚIILE ÎN CARE ESTE INDICAT SĂ SE UTILIZEZE INDICATORII ANALIZEI ECONOMICE

Pentru evitarea oricărei ambiguități, ACB ar trebui să fie obligatorie pentru toate proiectele ce depășesc **cinci milioane de euro** (calculat la costurile eligibile fără TVA) în toate sectoarele (după cum s-a arătat anterior).

În legătură cu nivelul indicatorilor de performanță, în circumstanțe speciale, bine documentate, beneficiarul nu trebuie să ezite prezentarea unor rezultate nefavorabile dar care au rezultat dintr-o ACB solidă, cu condiția ca investiția să fie justificată prin prevederile directivelor europene și să se realizeze prin utilizarea opțiunii celei mai puțin costisitoare. Aceste proiecte pot fi eligibile pentru finanțare.

Furnizarea de informații exacte decidenților (chiar dacă rezultatele ACB sunt necorespunzătoare cerințelor impuse) este de preferat unor rezultate fabricate care pot fi contestate deoarece indicatorii ACB au fost obținuți pe baza unor calcule neomologate sau chiar trunchiate.

Pentru proiectele cu valori mai mici de 5 milioane euro, este de analizat dacă impactul proiectului la nivelul regiunii de dezvoltare poate fi măsurat.

În cazul proiectelor ce se adresează mediului privat, analiza economică pentru aceste proiecte (mai mici de 5 milioane euro) nu este cazul să fie solicitată, deoarece acestea nu au un impact negativ (social sau de mediu) atât de puternic, iar impactul pozitiv poate fi măsurat cu ajutorul altor indicatori (acesta constă, în cele mai multe cazuri, în crearea / menținerea unor locuri de muncă), iar indicatorii analizei economice nu oferă informații suplimentare în vederea evaluării proiectului.

Proiectele de investiții publice cu valori sub 1 milion euro nu necesită o analiză economică din următoarele două motive:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

- impactul acestora la nivelul economiei naționale sau al regiunii de dezvoltare nu poate fi măsurat (și individualizat), fiind destul de mic; aceasta face ca indicatorii analizei economice să nu fie relevanți în evaluarea proiectului;

- costul efectuării analizei economice corecte nu se justifică comparativ cu dimensiunea proiectului, în condițiile în care, în conformitate cu standardele de cost actuale, valoarea studiilor necesare elaborării / dezvoltării unui proiect de investiții publice nu poate depăși 3,5% din valoarea investiției de bază, iar ACB reprezintă doar o mică parte din această valoare, partea tehnică fiind predominantă în cazul acestor proiecte ar rezulta un cost real pentru efectuarea ACB mai mare decât cel acceptat prin acest standard de cost.

În cazul proiectelor de investiții publice cu valori cuprinse între 1 milion euro și până la 5 milioane euro, trebuie să se facă distincție între proiectele de reabilitare / modernizare și proiectele ce se referă la investiții noi sau la extinderi. Prima categorie (proiecte de reabilitare / modernizare) nu necesită o analiză economică, indicatorii acesteia neaducând informații suplimentare care să justifice necesitatea și oportunitatea proiectului, cu excepția celor pentru care există cerințe speciale dar și metodologii elaborate pentru monetizarea impactului (exemple: proiecte în care este vorba de energii regenerabile sau economie de energie, reducerea emisiilor de carbon etc.). A doua categorie (investiții noi / extinderi) necesită și o analiză economică, indicatorii satisfăcători ai acesteia demonstrând faptul că beneficiile socio-economice, legate de dezvoltare și reducerea disparităților depășesc eventualele costuri sociale și de mediu în special.

Indicatorii analizei economice își dovedesc relevanța pentru proiectele cu valori peste 5 milioane euro. Lucrarea clarificatoare 2 cuprinde o propunere pentru un set de proiecte pentru care indicatorii ACB se dovedesc relevanți în luarea deciziei de finanțare, precum și o serie de alte metode care pot fi utilizate în același scop.

2.2.4 RECOMANDĂRI REFERITOARE LA UTILIZAREA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ ÎN ETAPA DE ELIGIBILITATE SAU ÎN ETAPA DE SELECȚIE

2.2.4.1 PRACTICĂ STANDARD PÂNĂ ÎN PREZENT

Rolul indicatorilor de performanță depinde de cerințele stabilite în Ghidul Solicitantului și/sau de legislația în vigoare (în speță HG 28/2009). Totuși, în mai multe cazuri legislația națională nu este și nu poate fi respectată⁷ pe deplin datorită unor lipsuri sau imprecizii iar în anumite cazuri Ghidurile solicitantului introduc valori și cerințe proprii. Anexa 2 ilustrează această diversitate în utilizarea ACB.

În cazul proiectelor non-majore care sunt evaluate pentru a obține sprijin UE, practica generală este să se folosească o licitație deschisă (apel deschis, fără termen limită / primul venit – primul servit) cu evaluare în două etape. În prima etapă, se verifică conformitatea administrativă și eligibilitatea solicitantului și a

⁷ Spre exemplu HG 28/2009 nu stabilește nicio valoare pentru rata de actualizare. Această scăpare lasă libertatea de a folosi orice valoare a ratei de actualizare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

proiectului potrivit cu cerințele din Ghidul Solicitantului (GS). De obicei se utilizează o grilă DA/NU. Proiectele ce trec de această etapă sunt evaluate în continuare. Proiectele nu sunt comparate între ele.

În foarte puține cazuri se utilizează licitațiile închise⁸ (apel cu termen limită de depunere) în care se evaluează grupe de proiecte care concurează pentru sume limitate de bani. În aceste situații proiectele se compară între ele și se ierarhizează, în funcție de anumite criterii.

În a doua etapă de evaluare propriu-zisă se utilizează o Grilă de Evaluare în care un evaluator sau o echipă de evaluatori acordă note pentru diverse aspecte legate de proiect și de solicitant, precum: aspecte tehnice, experiența echipei care va implementa proiectul, probleme de mediu, aspecte ale pieței, sincronizare, maturitatea proiectului, aspecte financiare, etc. Există o limită/un reper minim pentru punctaj astfel încât fiecare proiect cu note mai mari decât limita minimă poate obține cofinanțare din fonduri. Proiectele cu punctaje mai mici decât limita minimă sunt respinse⁹.

Logica acestui proces cu două etape este de tipul „Primul venit, primul servit” până când sunt alocați toți banii disponibili. Această logică nu permite comparația între proiecte, astfel că dacă sunt mai multe proiecte mai simple la începutul etapei de evaluare, banii pot fi epuizați, iar proiecte mai complexe ce ar necesita o perioadă mai lungă de pregătire riscă să nu fie finanțate.

Printre criteriile utilizate în evaluarea unui proiect se află unii din indicatorii de performanță rezultați din ACB. Ponderea relativă a indicatorilor de performanță depinde de fiecare PO și de Ghidul Solicitantului pentru fiecare AP.

Din analiza Ghidului Solicitantului pentru PO au fost identificate două abordări.

O abordare este aceea folosită în procesul de selecție a proiectelor în cadrul Programul Operațional Regional. Potrivit Ghidului Solicitantului, indicatorii de performanță ai proiectului rezultați din ACB sunt utilizați în etapa de selecție a proiectelor. Astfel, sunt avuți în vedere următorii indicatori: RIRF/C, RIRE/C, VFNA și VENA. În funcție de valorile obținute pentru indicatorii menționați, un proiect obține la categoria respectivă fie maximum de puncte (6), fie minimum (0); nu există note intermediare. Dacă un proiect primește zero puncte, este respins (cel puțin în teorie).

Deoarece nu există o metodologie clară de estimare a costurilor și beneficiilor economice și nici repere pentru efectele externe ale diverselor proiecte ci doar trimiteri la literatura de specialitate aproape toate proiectele obțin maximum de puncte. Așadar, pentru a obține maximum de puncte, solicitantul poate include în ACB tot felul de beneficii economice greu de probat pentru a răspunde la criteriile din grilă. În acest fel aproape toate proiectele obțin șase puncte. Sunt foarte puține proiecte care nu îndeplinesc criteriile din grilă cu privire la indicatorii ACB și primesc 0 puncte. Aceste proiecte nu sunt eliminate în totalitate datorită faptului că ele au îndeplinit deja criteriile de eligibilitate/conformitate din prima etapă. Practica este să se trimită proiectul înapoi la solicitant pentru efectuarea “corecturilor necesare” la ACB iar proiectul este depus din nou pentru evaluare.

⁸ Licitațiile închise erau aproape exclusiv utilizate de programele PHARE.

⁹ În cazul POR, scara este de la 0 la 6; proiectele cu peste 3,5 puncte sunt selectate. În cazul PO-CCE scara este 0-100 și proiectele care cumulează peste 65 de puncte pot fi finanțate.

Această abordare face ca **utilizarea indicatorilor de performanță ai ACB în etapa de selecție a proiectelor** să fie irelevantă deoarece prin acordarea doar a unui punctaj „minim” sau „maxim” se ajunge la o decizie de tipul „DA/ NU ” (la majoritatea proiectelor indicatorii de performanță au valori peste limitele impuse prin Ghidul Solicitantului deci automat primesc nota maximă), deci nu există nici un mod de a diferenția proiectele prin prisma ACB. În acest context faptul că nu se pot corecta exagerările beneficiarului în estimarea beneficiilor deteriorează și mai mult situația. Trebuie spus ca o astfel de abordare ține sub control costurile prin bugete relativ detaliate dar lasă la alegerea aplicantului numărul și valoarea beneficiilor economice.

Situația este complicată și de faptul că ACB este solicitată pentru toate¹⁰ proiectele de infrastructură socială cum ar fi **reabilitări / modernizări / extinderi de școli, spitale, centre sociale, muzee, chiar și biserici** pentru care beneficiile sociale sunt foarte greu de estimat iar unele dintre ele sunt foarte mici și nu ar justifica proiectul. În cazul acestor obiective ACB nu aduce informațiile pertinente necesare pentru selectarea sau respingerea unui proiect.

O a doua abordare este aceea aplicată în procesul de selecție a proiectelor în cadrul Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice. Astfel, în Grilele de Evaluare au fost incluși o serie de indicatori de performanță pentru care se acordă un punctaj ce diferă de la o axă prioritară la alta sau chiar la domenii de intervenție apropiate. De exemplu, la unele proiecte se verifică dacă următoarea condiție este îndeplinită $0 < FRIR(C) < 13\%$ (POS CCE 2007-2013, Infrastructura productivă și achiziționarea de echipament, AP 1., DMI 1.1 și Capacitățile noilor afaceri și extinderea celor existente, AP 1, DMI 1.1, (vezi Anexa 2)). Condiția $FRIR(C) < 5\%$ a fost introdusă de Uniunea Europeană pentru a sprijini proiectele care nu pot fi finanțate de bănci din cauza profitabilității financiare scăzute, dar care sunt utile societății din punct de vedere economic. Proiectele care au profitabilitate financiară mai mare de 5% ar trebui să obțină sprijin de la bănci. În cazul menționat, limita este extinsă de la 5% la 13% fără o explicație fundamentată a limitei superioare de 13% (s-a considerat că acesta ar fi fost costul mediu al creditului pe piață la momentul lansării apelului de proiecte).

Pentru proiectele din unele domenii de cercetare-dezvoltare s-a luat decizia, pe care o considerăm corectă, de a nu utiliza indicatorii de performanță ai ACB (Operațiunea 2.1.2 Infrastructura de cercetare, Operațiunea 2.2.1 Achiziția echipamentului pentru cercetare, Operațiunea 3.1.1 Achiziția de echipament și software IT, conexiune broadband etc., Operațiunea 3.1.4 Soluții IT pentru școli și alte instituții de învățământ) (a se vedea Anexa 2).

În cazul proiectelor din cadrul Operațiunii 4.1.1 Echipament productiv pentru industrie pentru reducerea consumului de energie, co-generare, conservarea energiei etc., punctele sunt acordate în opoziție¹¹ cu instrucțiunile DL nr. 4 care în mod paradoxal este recomandat solicitanților. În loc să depuneteze proiectele profitabile și să le susțină pe cele mai puțin profitabile, metodologia face opusul.

¹⁰ Doar investițiile finanțate în cadrul DMI 4.3, achiziția de investiții productive pentru microîntreprinderi, nu urmează această abordare.

¹¹ Se acordă următorul punctaj pentru proiecte de cogenerare:

1. $FRIR > 12\%$ -7pct
2. $FRIR$ între 12% și 7% -6-3pct
3. $FRIR < 7\%$; 1pct

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

În cazul proiectelor pentru Protecției mediului prin reducerea pierderilor de energie și al Modernizării rețelei electrice care este deteriorată, abordarea este mai complexă și mai degrabă în spiritul DL nr. 4.

2.2.4.2 RECOMANĂRI PRIVIND UTILIZAREA INDICATORILOR ACB ÎN ETAPELE DE ELIGIBILITATE SI SELECȚIE A PROIECTELOR

Analiza cost-beneficiu și indicatorii de performanță aferenți pentru evaluarea proiectelor non-majore ar trebui să fie utilizată în mod rațional, luând în considerare cele două etape 1) eligibilitate/conformitate și 2) etapa de selecție. Până în prezent, includerea indicatorilor de performanță ai ACB în etapa de selecție (Grila de evaluare tehnică și financiară) nu a fost productivă: rezultatul constă în reducerea importanței indicatorilor de performanță ai ACB în luarea deciziei de finanțare.

Pentru o utilizare corespunzătoare a ACB este necesară îndeplinirea a trei condiții preliminare:

1. Existența unei metodologii unitare aplicabilă de către toți solicitanții, însoțită de foi de calcul Excel (modele care să fie utilizate de pentru un apel de proiecte);
2. Existența unor valori recomandate (minime – maxime) pentru costurile și beneficiile externe, precum și a metodologiilor de monetizare a acelor externalități ce se referă la obiectivele generale ale proiectelor (vezi Lucrarea Clarificatoare nr. 7 și nr. 5);
3. O metodă de control a calității ACB și de validare a indicatorilor de performanță pentru toate proiectele ce depășesc cinci milioane €, Anexa 1: Lista de verificare ACB este propusă în acest sens;

▪ **Recomandări privind utilizarea indicatorilor de performanță ai ACB în procesul de selecție (cazul cererilor de proiecte cu depunere continuă)**

Din cele spuse mai sus se recomandă includerea indicatorilor de performanță ai ACB în cele două faze din procesul de evaluare al proiectelor în felul următor:

Faza I-a. Eligibilitate/conformitate. În această fază se propune includerea indicatorilor de performanță în două etape:

1. Verificarea calității ACB și întocmirea unui Raport de calitate al ACB/Protocol de corecturi și observații elaborat de către evaluatori; indicatorii de performanță pot fi validați de către evaluatori sau se poate cere corectarea analizei în cazul în care se observă greșeli, calcule incorecte etc. În cazuri extreme se poate recomanda respingerea proiectului având în vedere rezultatele ACB; În această etapă se poate propune: acceptarea proiectului, respingerea sau solicitarea de clarificări și justificări pentru calculele analizate;
2. Indicatorii de performanță (financiar și economici) sunt analizați în etapa de verificare a eligibilității proiectului. Acești indicatori vor permite continuarea evaluării proiectului în cazul în care aceste criteriile stabilite prin Ghidul Solicitantului sunt îndeplinite. În caz contrar, proiectul

va fi respins potrivit Raportului de calitate al ACB sau se poate cere refacerea calculelor în cazul în care sunt erori majore.

Faza II-a. Selecția proiectelor cu două etape:

1. Selecția tehnică și financiară se va face prin acordarea de note/puncte proiectului; aceste puncte se vor cumula ca urmare a aplicării criteriilor de selecție (Grila de evaluarea tehnică și financiară); Se recomandă evitarea introducerii în Grila de evaluare a unor indicatori de performanță rezultați din ACB pentru a preveni dubla contabilizare a acestora. De exemplu, pe o scară de la 1 la 100, un proiect îndeplinește condițiile de selecție dacă primește mai mult de 50-60 puncte;
2. Verificarea și modularea contribuției publice. Contribuția publică va fi verificată, în special pentru proiectele care primesc ajutor de stat. Modularea intervenției publice se poate face prin reducerea grantului dacă se identifică co-finanțare excesivă. Prin urmare, se recomandă ajustarea contribuției publice pentru a evita câștigul excesiv al inițiatorului proiectului.

În Tabelul 3 sunt prezentate schematic etapele de evaluare a proiectelor de investiții și recomandările privind utilizarea indicatorilor de performanță rezultați din ACB în procedura de evaluare a proiectelor mai mici de 50 milioane €

Etape în procesul de evaluare și selecție a proiectului	Faze intermediare	Se verifică următorii indicatori		Acțiune
I. Verificarea eligibilității proiectului	1.1 Controlul de calitate al ACB și validarea indicatorilor de performanță	ERIR EVAN B/C	FRR/C FVNA	Validarea și verificarea calculelor ACB.
	1.2 Verificarea indicatorilor de performanță și a sustenabilității proiectului	ERIR >5,5% EVAN > 0; B/C >1	FRR/C < 5% FVNA < 0	Aprobare proiect dacă indicatorii au fost corect calculați și valoarea lor respectă cerințele impuse
		Fluxul de numerar cumulat este pozitiv pentru fiecare an al proiectului		
II. Evaluarea tehnică și financiară a proiectului (selecția)	2.1 Selecția tehnică și financiară a proiectului	Grilă de evaluare (criterii tehnice și manageriale și alte criterii)		Acordarea notelor pe o scară (0-100); dacă punctajul >50 proiectul poate fi finanțat; Propunere pentru finanțare

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

proiectului)	2.2 Verificarea și modularea contribuției publice	FRR/K > 12%	Reducere grant cu 25%	Ajustare/reducere a contribuției publice în conformitate cu FRR/K; un FRR/K mai mare înseamnă o contribuție publică mai scăzută
		12% > FRR/K > 10%	Reducere grant cu 15%	
		10% > FRR/K > 8%	Reducere grant cu 5%	
		FRR/K < 8%	Nu se reduce	
		EXEMPLU		

- **Recomandări privind utilizarea indicatorilor de performanță ai ACB în procesul de selecție (cazul cererilor de proiecte cu termen limită de depunere)**

În cazul cererilor de proiecte cu termen limită de depunere se poate valorifica și mai mult rolul indicatorilor de performanță calculați în cadrul ACB. Proiectele se pot ierarhiza descendent folosindu-se indicatorii economici. Procedura a fost folosită extensiv în licitațiile PHARE. Ca urmare a evaluării ACB vor fi făcute două liste. O primă listă va cuprinde proiectele cu cele mai mari valori ale indicatorilor economici, listați descendent până la epuizarea sumei alocate licitației. O a doua listă va cuprinde proiectele de rezervă care va include proiectele cu indicatori mai mici pentru care nu mai există finanțare. Aceste proiecte din Lista de rezervă vor înlocui proiectele din prima listă dacă sunt eliminate din diverse motive.

În continuare se poate continua cu pasul trei din schema anterioară.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

3. CONCLUZII

1. ACB ar trebui utilizată pentru proiectele cu valori cuprinse între 5 și 50 de milioane de euro (fără TVA), însă o procedură de verificare a calității ACB este imperios necesară. Limita inferioară/superioară nu ar trebui să depindă de tipul de investiție;
2. În cazul proiectelor cu valori între 1 milion și 5 milioane de euro, analiza economică este recomandată numai pentru proiectele publice reprezentând investiții noi sau extinderi;
3. Pentru proiectele cu valori mai mici de 1 milion euro, ACB nu este recomandată, fiind prea costisitoare în raport cu informațiile pe care le aduce pentru realizarea evaluării; atenția evaluatorilor va fi îndreptată spre verificarea capacității solicitantului de a asigura sustenabilitatea financiară a proiectului (în etapa de conformitate și eligibilitate);
4. Furnizarea de informații exacte decidenților: chiar dacă rezultatele ACB sunt nesatisfăcătoare dar analiza ACB este solidă este de preferat ca acestea să fie asumate. Alternativa este o ACB cu rezultate pozitive dar care pot fi contestate deoarece au fost obținute pe baza unor date exagerate sau chiar neconforme cu realitatea;
5. În lumina celor de mai sus și din experiența consultantului, ar trebui să se finanțeze proiectele cu o importanță strategică pentru obiectivele de dezvoltare (RIRE ridicate), nu generatoare de venituri excesive comparativ cu costurile investiției, dar viabile pe termen lung ($-3\% < FRIR/C < 5-6\%$); grantul din partea UE nu trebuie să fie foarte ridicat pentru a nu genera venituri suplimentare inițiatorului ($FRR/K \leq 7-9\%$).
6. Utilizarea Indicatorilor de performanță ar trebui să se regăsească, în general, în etapa de eligibilitate;
7. Pentru o utilizare corespunzătoare a indicatorilor de performanță ai ACB este necesară îndeplinirea a trei condiții preliminare:
 - I. Existența unei metodologii comparabile aplicabilă de către toți solicitanții, însoțită de foi de calcul Excel; metodologia trebuie evaluată independent și actualizată la un interval de 3-5 ani, ținând seama și de rezultatele aplicării acesteia;
 - II. Existența unor valori recomandate (minime – maxime) pentru costurile și beneficiile externe;
 - III. O metodă clară de verificare a calității ACB și de validare a indicatorilor de performanță pentru toți solicitanții (controlul calității); Anexa 1: Lista de verificare ACB este propusă în acest sens.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

4. ANEXE

ANEXA 1: RAPORTUL DE VERIFICARE A CALITĂȚII ACB ȘI DE VALIDARE A INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ

Această Anexă vizează furnizarea unei liste de verificare pentru evaluarea calității analizei cost-beneficiu. Această Listă de verificare se bazează pe cele șapte etape descrise în Ghidul pentru ANALIZA COST-BENEFICIU a proiectelor de investiții - Fonduri Structurale, Fondul de Coeziune și Instrumentul pentru Asistența de Preaderare (CE 2008) aplicată proiectelor de investiții și poate fi utilizată pentru etapele implicate în revizuirea ACB, de exemplu, în cazul proiectelor de investiții care necesită finanțare din partea UE. Se recomandă ca această listă de verificare să fie un „document în continuă evoluție”, pentru a permite ajustarea acesteia pe baza reviziilor viitoare ale ACB.

I. Definirea obiectivelor

- Proiectul are un obiectiv definit în mod clar în ceea ce privește variabilele socio-economice?
- Aceste beneficii socio-economice sunt obținute prin implementarea proiectului?
- Obiectivele sunt legate în mod logic? Metoda cadrului logic a fost aplicată pentru susținerea procesului de definire a logicii dintre obiective (nu constituie o cerință obligatorie, însă este un instrument util)?
- Beneficiile globale legate de îmbunătățirea calității vieții rezultate din proiect justifică costurile antrenate?
- Au fost luate în considerare cele mai importante efecte socio-economice directe și indirecte ale proiectului?
- Mijloacele de realizare a obiectivelor au fost specificate?
- Proiectul corespunde obiectivelor UE pentru FS (obiectivelor politicii de coeziune economică și socială a UE pentru perioada de planificare bugetară respectivă)?
- Proiectul corespunde obiectivelor UE specifice în sectorul asistenței (este relevant pentru DMI/ AP/ PO la care aplica)?

II. Identificarea proiectului

- Obiectul constituie o unitate de analiză clar identificată, conform principiilor ACB (în cazul finanțării din partea CE)?
- Proiectul respectă limitele financiare: valoare totală mai mare sau egală cu 5 milioane de euro (fără TVA, în cazul în care acesta se poate recupera) ?

III. Fezabilitate și analiza opțiunilor

- Dosarul proiectului furnizează dovezi suficiente privind fezabilitatea proiectului (în ceea ce privește tehnologia, strategiile de marketing, management, implementare, protecția mediului)?

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

- Solicitantul a demonstrat că opțiunile alternative a fost luate în considerare, cel puțin în ceea ce privește alternativele de inacțiune sau de acțiuni minime.

IV. Analiza financiară

- A fost stabilit un orizont de timp corespunzător pentru proiect?
- A fost aplicată o rată de actualizare adecvată proiectului, consecventă cu proiectele comparabile din România (sau, de preferat, pe baza liniilor directoare naționale)?
- Costurile și beneficiile financiare au fost definite? Sunt acestea realiste?
- Prețurile unitare pentru evaluarea costurilor și beneficiilor sunt conforme cu cele din proiectele comparabile sau cu cele practicate pe piețele locale?
- Există o dublă contorizare?

V. Analiză economică

- Efectele asupra societății ca întreg sunt încorporate?
- Costurile și beneficiile economice au fost definite corespunzător? Sunt acestea realiste?
- Prețurile unitare pentru evaluarea costurilor și beneficiilor economice sunt conforme cu cele din proiectele comparabile sau cu cele recomandate de AM/OI?
- Au fost efectuate corecții pentru:
 - Externalități
 - Corecții fiscale
 - De la prețurile de piață la prețurile contabile.
- Rata de actualizare utilizată este rata socială de actualizare recomandată pentru România (stabilită pe baza unor linii directoare naționale)?

VI. Analiza de sensibilitate și de risc

- Variabilele cheie ale proiectului au fost identificate?
- Testele realizate asupra rezultatelor analizei economice și financiare se bazează pe variația variabilelor?
- Rezultatele sunt utilizate pentru a asigura emiterea variabilelor cheie?
- Au fost identificate principalele riscuri și au fost propuse măsuri de prevenire a lor?

VII. Alte criterii

- Sunt incluse alte efecte în analiză, de exemplu, efectele distribuționale?
- Există efecte negative ale proiectelor neincluse în ACB?

DATA _____

Întocmit de _____

SEMNĂTURA _____

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013**ANEXA 2. PRINCIPALII INDICATORI UTILIZAȚI ÎN PREZENT PENTRU SELECTAREA/APROBAREA PROIECTELOR MAI MICI DE 50 MILIOANE €**

Tipul Proiectului	PO/AP	Ajutor de stat (DA/NU)	Orizontul ACB (ani)	Instrucțiunea ACB	Repere pentru aprobarea unui proiect	Indicatori de performanță în grila de evaluare (punctaj)
Infrastructura rutieră	POR 2007-2013 AP 2 DMI 2.1	No	20	DL nr.4 și o Scurtă instruire	RIRE \geq 5,5% Raportul B/C \geq 1	FRIR \leq 5% și VNAF $<$ 0 6 pct FRIR $>$ 5% 0 pct Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat.
Reabilitarea siturilor poluate și construirea de noi infrastructuri	POR 2007-2013 AP 4 DMI 4.2	DA	20	DL nr.4 și o Scurtă instruire	RIRE \geq 5.5% Raportul B/C \geq 1 Rata socială 5,5% <i>Rata financiară: 9%</i>	1. FRIR/c $<$ 5% (6 pct) 2. FRIR/c între 5-9% (3 pct) 3. FRIR/c $>$ 9% (0 pct) Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat..
Infrastructura serviciilor de sănătate	POR 2007-2013 AP 3 DMI 3.1	NU	15-20	DL nr.4 și o Scurtă instruire	RIRE/C \geq 5,5% și VNAE/C \geq 0	FRIR/C $<$ 5% și VNAF/C $<$ 0, RIRE/C \geq 5,5% și VNAE/C \geq 0 6 pct FRIR/C \geq 5% și VNAF/C \geq 0 0 pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat. Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte, este eliminat.
Infrastructura socială	POR 2007-2013 AP 3 DMI 3.2	NU	20	DL nr.4 și o Scurtă instruire	1. VNAE $>$ 0; 2. RIRE. \geq 5,5%; 3. Raportul B/C $>$ 1	RIRE \geq 5,5% și VNAE/C \geq 0 6 pct RIRE/C $<$ 5,5% și VNAE/C $<$ 0 0 pct Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Tipul Proiectului	PO/AP	Ajutor de stat (DA/NU)	Orizontul ACB (ani)	Instrucțiunea ACB	Repere pentru aprobarea unui proiect	Indicatori de performanță în grila de evaluare (punctaj)
Echipament pentru situații de urgență	POR 2007-2013 AP 3 DMI 3.3	NU	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații
Infrastructura educațională (școli, universități, campusuri etc.)	POR 2007-2013 AP 3 DMI 3.4	NU	15-20	DL nr.4 și o Scurtă instruire	FRIR/C <5% VNAF/C < 0	RIRE ≥ 5,5% și VNAE/C ≥ 0 6 pct RIRE/C < 5,5% și VNAE/C < 0 0 pct Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat..
Infrastructura pentru dezvoltarea afacerilor	POR 2007-2013 AP 4 DMI 4.1	DA	20	DL nr.4 și o Scurtă instruire	1. VNAE > 0; 2. RIRE ≥ 5,5%; 3. Raportul B/C>1	1. FRIR/c < 5% (6 pct) 2. FRIR/c între 5-9% (3 pct) 3. FRIR/c > 9% (0 pct) Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte, este eliminat.
Achiziții de echipamente pentru IMM-uri	POR 2007-2013 AP 4 DMI 4.3	DA	Fără indicații	Analiză financiară simplificată	FRIR/c ≤ 9%, VNAF/c < 0 9% < FRIR/c ≤ 13%, VNAF/c ≥ 0	FRIR/c ≤ 9%, VNAF/c < 0 6pct 9% < FRIR/c ≤ 13%, VNAF/c ≥ 0 3pct FRIR/c > 13%, VNAF/c > 0 0pct Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat.
Infrastructura culturală	POR 2007-2013 AP 5 DMI 5.1	NU	Fără indicații	DL nr.4 și o Scurtă instruire	RIRE ≥ 5,5% B/C ≥ 1 VNAE > 0	FRIR/C ≤ 5 % și VNAF/C < 0 6pct FRIR/C > 5 % și VNAF/C ≥ 0 3pct Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat.

Dezvoltarea capacității pentru Analiza cost-beneficiu

PROIECT COFINANȚAT DIN FEDR PRIN POAT 2007-2013

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Tipul Proiectului	PO/AP	Ajutor de stat (DA/NU)	Orizontul ACB (ani)	Instrucțiunea ACB	Repere pentru aprobarea unui proiect	Indicatori de performanță în grila de evaluare (punctaj)
Infrastructura de turism	POR 2007-2013 AP 5 DMI 5.2	DA	10	DL nr.4 și o Scurtă instruire	VNAF/C <0, FRIR/C < 5% (public) FRIR/C >9% FRIR/C < 9% (public/privat)	RIRE ≥ 5,5% 6pct RIRE < 5,5% 0pct Punctaj maxim 6 pct, minim 3,5pct Dacă un proiect obține zero puncte la criteriu, este eliminat.
Infrastructura productivă și achiziționarea de echipament	POS CCE 2007-2013 AP 1 DMI 1.1 max. 1.075.000 lei pentru IMM	DA	7	DL nr.4 și Manual UE despre ACB	0 < FRIR(C) < 13% (Ghidul pentru Solicitanți, pag.58)	0 < FRIR/C < 5% 8pct 5% = < FRIR/C < 13% 5pct 0 > = FRIR/C ≥ 13% 0pct Punctaj maxim 100, minim 50 pct Dacă un proiect obține zero puncte, este eliminat.
Capacitățile noilor afaceri și extinderea celor existente	POS CCE 2007-2013 AP 1 DMI 1.1 1075001-6450000 lei pentru IMM	DA	10	DL nr.4 și Manual UE despre ACB	0% < FRIR/C < 13% (Ghidul pentru Solicitanți, pag.63)	0 < FRIR/C < 5% 8pct 5% = < FRIR/C < 13% 5pct 0 > = FRIR/C ≥ 13% 0pct Punctaj maxim 100, minim 50 pct Proiectele care obțin un minimum de 60 pct obțin un bonus regional (coeficient): 1,05 pct pentru Regiunile, NV, Vest, SE; 1,10 pct pentru Regiunile NE, Sud Muntenia, SV.
Infrastructura de cercetare Operațiunea 2.1.2	POS CCE 2007-2013 AP 2 DMI 2.1	DA	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații
Achiziția echipamentului pentru	POS CCE	DA	Fără	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații

Dezvoltarea capacității pentru Analiza cost-beneficiu

PROIECT COFINANȚAT DIN FEDR PRIN POAT 2007-2013

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Tipul Proiectului	PO/AP	Ajutor de stat (DA/NU)	Orizontul ACB (ani)	Instrucțiunea ACB	Repere pentru aprobarea unui proiect	Indicatori de performanță în grila de evaluare (punctaj)
cercetare Operațiunea 2.2.1	2007-2013 AP 2 DMI 2.1		indicații			
Achiziția de echipament și software IT, conexiune broadband etc. Operațiunea 3.1.1	POS CCE 2007-2013 AP 3/DMI 3.1	DA	7	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații
Soluții IT pentru școli și alte instituții de învățământ Operațiunea 3.1.4	POS CCE 2007-2013 AP 3 DMI 3.1	DA	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații	Fără indicații
Echipament productiv pentru industrie pentru reducerea consumului de energie, cogenerare, conservarea energiei etc. Operațiunea 4.1.1	POS CCE 2007-2013 AP 4 DMI 4.1	DA	15-20	DL nr.4 și Manual UE despre ACB	Fără indicații	A. FRIR pentru proiecte de cogenerare: 1. FRIR > 12% -7pct 2. FRIR între 12% și 7% -6-3pct 3. FRIR < 7%; 1pct B. FRIR pentru conservarea energiei: 1. FRIR > 14% -7pct 2. FRIR între 14% și 12% -6pct 3. FRIR între 12% și 10%- 5pct 4. FRIR între 10% și 8% -3pct 5. FRIR < 8 % - 1pct Maxim 100 puncte, minim 50 puncte

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Tipul Proiectului	PO/AP	Ajutor de stat (DA/NU)	Orizontul ACB (ani)	Instrucțiunea ACB	Repere pentru aprobarea unui proiect	Indicatori de performanță în grila de evaluare (punctaj)
<ol style="list-style-type: none"> Protecția mediului prin reducerea pierderilor de energie Modernizarea rețelei electrice care este deteriorată 	POS CCE 2007-2013 AP 4 DMI 4.1	DA	10-20	DL nr.4 și Manual UE despre ACB	$FVAN(C)^{12} \leq 0$ $FRIR(C) \leq 5\%$ $FRIR(K) = 5 \div 8\%$ $VANE(C) > 0$ $RIRE(C) > 25\%$	$FVAN(C) \leq 0, FRIR(C) \leq 5\%$ 10pct $FVAN(C) > 0, FRIR(C) > 5\%$ 0pct $FRIR(K) = 5 \div 8\%$ 10pct $FRIR(K) = 8 \div 10\%$ 5pct $FRIR(K) < 5\%$ 5pct $FRIR(K) > 10\%$ 0pct $VANE(C) > 0, RIRE(C) > 25\%$ 10pct $VANE(C) > 0, RIRE(C) = 15 \div 25\%$ 6pct $VANE(C) > 0, RIRE(C) = 5,5 \div 15\%$ 3pct $VANE(C) < 0, RIRE(C) < 5,5\%$ 0pct

¹² (C) se referă la calculul performanței investiției, iar (K) se referă la calculul performanței capitalului investit de operator

5. REFERINȚE

- 1) Boardman, A., D. Greenberg, A. Vining, D. Weimer, 1996, *Cost-Benefit Analysis: Concepts and Practice*, Prentice Hall, Upper Saddle River.
- 2) ECOTEC, 2001, *The Benefits of Compliance with the Environmental Acquis for the Candidate Countries*, a report for the EU Commission prepared by ECOTEC Research and Consulting Limited, Birmingham.
- 3) European Commission, 2008, *Guide to cost-benefit analysis of investment projects*, http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide08_en.pdf.
- 4) European Commission, 2008, *Guidance on the methodology for carrying out Cost-Benefit Analysis*, Working document no. 4, Brussels.
- 5) Faircloth, P. and C. Barnes, 1999, *A study of the Benefits of Compliance with the EU Environmental Acquis*, Draft Final Report – June 1999, a report for the EU Commission prepared by EPE and EDC, Brussels-Dublin.
- 6) Pearce, D., G. Atkinson, S. Mourato (2006), *Cost-Benefit Analysis and the Environment. Recent Developments*, OECD, Paris.
- 7) MINISTERUL ECONOMIEI ȘI FINANȚELOR, Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, *LINII DIRECTOARE GENERALE PENTRU ANALIZA COST-BENEFICIU A PROIECTELOR SUSȚINTE PRIN INSTRUMENTE STRUCTURALE*, întocmit de JASPERS
- 8) *LINII DIRECTOARE GENERALE PENTRU ANALIZA COST-BENEFICIU A PROIECTELOR SUSȚINTE PRIN INSTRUMENTE STRUCTURALE*, întocmit de JASPERS
- 9) Armstrong, Harvey W. *European Union Regional Policy: Sleepwalking to a Crisis*, *International Regional Science Review*. Vol. 19 (3). p 193-209. 1996.
- 10) Armstrong, H.W., Kehrer, B., Wells, P., 2001, *Initial Impacts of Community Economic Development Initiative in the Yorkshire and Humber Structural Funds Programme*, *Regional Studies*, Vol 35 (8). P.673-88.November.
- 11) Bachtler, J., Michie, R., 1995, *A New Era in EU Regional Policy Evaluation? The Appraisal of the Structural Funds*, *Regional Studies*, Vol. 29 (8), p. 745-51, December 2008.
- 12) Barry, F., ed. *Understanding Ireland's economic growth.*, New York: St. Martin's Press; London: Macmillan Press. P/. xii, 242. 1999.
- 13) Barry, F., Bradley, J, Hannan, A., 2001, *The Single Market, the Structural Funds and Ireland's Recent Economic Growth*, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 39 (3). P.537-53, September.
- 14) Barry, T. V S. *Infrastructure and Regional Growth in the European Union*, *University of Birmingham, Department of Economics Discussion Paper: 96/25. p 18. August 1996.*
- 15) Begg, Iain. *Previsiones sobre convergencia regional en la Union Europea.* (With English summary.), *Papeles de Economia Espanola*. Vol. 0 (80). p 100-122. 1999.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

- 16) Belli, P., Anderson, J. R., Barnum, H.N, Dixon, J. A., Tan, J-P, 2001, *Economic Analysis of Investment Operations. Analytical Tools and Practical Applications*, WBI, World Bank, Washington D.C.
- 17) Bradley, John, et al. *Regional aid and convergence: Evaluating the impact of the structural funds on the European periphery*, Aldershot, U.K.; Brookfield, Vt. and Sydney: Ashgate, Avebury. p xiv, 299. 1995.
- 18) Bristow, G., Blewitt, N., 2001, *The Structural Funds and additionality in Wales: Devolution and Multilevel Governance*, Environment & Planning A. Vol. 33(6). P. 1083-99, June.
- 19) Boldrin, M. and Canova, F., *Regional Policies and EU Enlargement*, CEPR Discussion Paper No. 3744, February 2003.
- 20) Dauce, P., 1998, *L'evaluation des politiques communautaires de developpement regional: Enjeux, methodes, resultats. L'exemple de l'objectif 5b en Bourgogne*, Revue d'Economie Regionale et Urbaine, Vol. 0(3). P.379-94.
- 21) Cost-benefit analysis of infrastructure projects in an enlarged European Union: an incentive-oriented approach., Massimo Florio and Silvia Vignetti., CSIL-Centro Studi Industria Leggera Corso Monforte Milano., 2003

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Eventualele comentarii sau sugestii privind prezentul document pot fi transmise la:
<http://www.evaluare-structurale.ro/index.php/en/cost-benefit-analysis/forum>

Informații suplimentare sunt disponibile pe internet:

<http://www.evaluare-structurale.ro>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale
2007 - 2013

LUCRARE CLARIFICATOARE NR. 1

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Contract nr. 46/ 8.12.2010

„Dezvoltarea capacității pentru analiza cost – beneficiu”

Proiect co-finanțat din **Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Asistența Tehnică 2007-2013**

Conținutul acestui manual nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.